

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Sote-uudistuksesta johtuvat valtionosuuksien muutokset asettavat kunnat eriarvoiseen asemaan. Uudistus johtaa Kymenlaaksossa merkittäviin leikkauksiin, ja useamman kaupungin kohdalla negatiiviseen valtionosuuteen. Ehdotuksen tavoitteena on huomioida rahoituksen siirtolaskelmassa merkittävästi vääristävät tekijät. Ehdotus ei kuitenkaan huomioi riittävästi eri kuntien erilaisia tilanteita eikä vapaaehtoisen sote-kuntayhtymän perustaneita kuntia, jotka ovat edesauttaneet uudistuksen toteutumista. Tämä asetusluonnos tuo esiin vain osan poikkeavista kustannuseristä, jotka tulisi uudistuksen laskelmissa ottaa huomioon.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtionosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2 momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

- 1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset**
- 2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät**
- 3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä**
- 4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen**
- 5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen**
- 6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot**

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Palkkaharmonisointikustannukset tulisi myös huomioida vaikka ne eivät olisi takautuvia, koska se asettaa vapaaehtoisen sote-kuntayhtymän perustaneet kunnat eri arvioiseen asemaan. Palkkaharmonisointikustannukset olivat Kymenlaakson sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä vuonna 2022 noin 20 miljoonaa euroa, josta Kouvolan kaupungin osuus on noin 10 milj. euroa. Myös muut kertaluonteiset erät kuten esim. luottotappiot, lomapalkkavelan kasvu sekä ylimääräiset poistot tulisi huomioida sekä taseen ns. siivoamisesta aiheutuneet vaikutukset. Summina nämä erät ovat olleet esimerkiksi lomapalkkavelan kasvu 4,2 M€ ja poistojen kasvu 6,8 M€. Yhteensä ko. eristä muodostuu merkittävä summa. Myös muu poikkeuksellinen kustannusten kasvu sote-kuntayhtymissä tulisi oikaista laskelmista.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynnys mielestänne oikea?

Oikaisun kynnys on liian pieni, koska se tarkoittaa noin 100 euron pohjakustannusvaikutusta asukasta kohden. Merkittävydessä tulisi huomioida kaikki kuntaa koskevat erät yhteensä, koska useamman erän yhteisvaikutus voi muodostua kohtuuttoman suureksi.

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

Kommentointimahdollisuus ja kuntien kuulemistilaisuudet olivat toimivia. Oikaisumenettelyn sekä siirtolaskelmaluonnoksen kommentoinnin aikataulu on liian lyhyt.

6. Muita huomioita.

Oikaisuerät tulisi arvioida ja käydä kuntakohtaisesti läpi, jotta tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus kuntia kohtaan toteutuisi.

Kymenlaaksossa vapaaehtoisen sote-kuntayhtymän vuosien 2021-2022 toimintamenot olivat keskiarvoltaan noin 12 % kahta edellisvuotta suuremmat, euromääräisesti noin 90 milj. euroa. Kuntien katettava alijäämä vuoden 2022 lopussa olikin 88,6 milj. euroa. Suhteutettuna Kouvolan toimintakatteeseen tulevat valtionosuusleikkaukset ovat yli 10 prosenttia. Näin suuren summan tasapainottaminen kaupungin omilla toimenpiteillä on kohtuutonta ja johtaa erittäin laajoihin sopeuttamistoimenpiteisiin sekä vaarantaa lakisääteisten tehtävien hoitamisen.

Ymmärrämme kokonaisuuden haasteellisuuden sekä talouden realiteetit, mutta tuomme esiin valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistamisen tarpeen. Kunnille, joiden nykyiset keskeiset tehtävät ovat sivistystoimen palvelut ja kuntien elinvoimaisuudesta huolehtiminen, sote-historia ei voi jäädä pysyvästi määrittämään kunnan tulevaa tulopohjaa. Nykyinen lainsäädäntö johtaa koko Kymenlaakson ahdinkoon.

Kunnas Hellevi
Kouvolan kaupunki